

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΑ

Ο Errico Malatesta για τις αλήθειες τους μύθους της δημοκρατίας

«Η δημοκρατία είναι ένα ψέμα, είναι καταπίεση και είναι στην πραγματικότητα, ολιγαρχία· δηλαδή, κυβέρνηση των λίγων προς όφελος μιας προνομίουχας τάξης»

Οι ανεξέλεγκτες δικτατορικές κυβερνήσεις στην Ιταλία, την Ισπανία και τη Ρωσία, οι οποίες διεγείρουν τόσο φθόνο και λαχτάρα μεταξύ των πιο αντιδραστικών και δειλών υποστηρικτών σε ολόκληρο τον κόσμο, προμηθεύουν ξεριζωμένη «δημοκρατία» με ένα είδος νέας παρθενίας. Έτσι βλέπουμε τους υπευθύνους των παλαιών καθεστώτων, καλά εξοικειωμένων με τη διαβολική τέχνη της πολιτικής, υπεύθυνων για καταπίεση και σφαγές του εργαζόμενου λαού, να επανεμφανίζονται – όπου δεν τους λείπει το θάρρος – και να παρουσιάζουν τους εαυτούς τους ως ανθρώπους της προόδου, αναζητώντας να συλλάβουν το εγγύς μέλλον στο όνομα της απελευθέρωσης. Και, δεδομένης της κατάστασης, μπορεί και να επιτυγχάνουν.

Υπάρχει κάτι που πρέπει να ειπωθεί για τις επικρίσεις της δημοκρατίας από τα δικτατορικά καθεστώτα, και τον τρόπο με τον οποίο εκθέτουν τις αμαρτίες και τα ψέματα της δημοκρατίας. Και θυμάμαι αυτόν τον αναρχικό, τον Χέρμαν Ζαντομίρσκι, έναν Μπολσεβίκο συνταξιδιώτη με τον οποίο είχαμε γλυκόπικρη επαφή τη στιγμή της διάσκεψης της Γενεύης, και ο οποίος τώρα προσπαθεί να συνδέσει τον Λένιν με τον Μπακούνιν, παράλα αυτά· λέω θυμάμαι τον Ζαντομίρσκι ο οποίος προκειμένου να υπερασπιστεί το Ρωσικό καθεστώς τράβαγε σε μάκρος τον Κροπότκιν του για να αποδείξει ότι η δημοκρατία δεν είναι η καλύτερη δυνατή μορφή κοινωνικής δομής. Η μέθοδος συλλογισμού του, ως Ρώσος, μου θύμισε και νομίζω ότι του το είπα – τη συλλογιστική που έκαναν ορισμένοι από τους συμπατριώτες του όταν, ως απάντηση στην αγανάκτηση του πολιτισμένου κόσμου απέναντι στην απογύμνωση, μαστίγωμα και κρέμασμα γυναικών του Τσάρου, υποστήριξαν ότι αν οι άνδρες και οι γυναίκες έπρεπε να έχουν ίσα δικαιώματα θα έπρεπε επίσης να αποδεχθούν και τις ίδιες ευθύνες. Αυτοί οι υποστηρικτές των φυλακών και της κρεμάλας θυμήθηκαν τα δικαιώματα των γυναικών μόνο όταν θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρόσχημα για νέα αίσχη ! Με αυτό τον τρόπο οι δικτατορίες αντιτίθενται στις δημοκρατικές κυβερνήσεις μόνο όταν ανακαλύπτουν ότι υπάρχει μια μορφή κυβέρνησης που αφήνει ακόμη μεγαλύτερο περιθώριο για δεσποτισμό και τυραννία για εκείνους που καταφέρνουν να καταλάβουν την εξουσία.

Για μένα δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η χειρότερη δημοκρατία είναι πάντα προτιμότερη, έστω και μόνο από εκπαιδευτικής απόψεως, από την καλύτερη δικτατορία. Βέβαια η δημοκρατία, η λεγόμενη κυβέρνηση του λαού, είναι ένα ψέμα· αλλά το ψέμα πάντοτε δεσμεύει κάπως τον ψεύτη και περιορίζει την έκταση της αυθαίρετης εξουσίας του. Φυσικά ο «κυρίαρχος λαός» είναι ο κλόουν του κυρίαρχου, ένας σκλάβος με ένα παπιέ μασέ στέμμα και σκήπτρο.

Αλλά το να θεωρεί κανείς τον εαυτό του ελεύθερο, ακόμη και αν δεν είναι, είναι πάντοτε καλύτερο από το να γνωρίζει ότι είναι σκλάβος, και να αποδέχεται τη δουλεία σαν κάτι θεμιτό και αναπόφευκτο.

Η δημοκρατία είναι ένα ψέμα, είναι καταπίεση και είναι στην πραγματικότητα, ολιγαρχία· δηλαδή, κυβέρνηση των λίγων προς όφελος μιας προνομιούχας τάξης. Αλλά μπορούμε ακόμα να αγωνιζόμαστε στο όνομα της ελευθερίας και της ισότητας, σε αντίθεση με εκείνους που το έχουν αντικαταστήσει ή θέλουν να το αντικαταστήσουν με κάτι χειρότερο.

Δεν είμαστε δημοκράτες γιατί, μεταξύ άλλων, η δημοκρατία αργά ή γρήγορα οδηγεί στον πόλεμο και τη δικτατορία. Ακριβώς όπως δεν είμαστε υποστηρικτές των δικτατοριών, μεταξύ άλλων, επειδή η δικτατορία ξυπνά την επιθυμία για δημοκρατία, προκαλεί μια επιστροφή στη δημοκρατία, και έτσι τείνει να διαιωνίζει ένα φαύλο κύκλο στον οποίο η ανθρώπινη κοινωνία ταλαντεύεται μεταξύ ανοικτής και ωμής τυραννίας και ψεύτικης ελευθερίας.

Έτσι, κηρύσσουμε τον πόλεμο κατά της δικτατορίας και τον πόλεμο κατά της δημοκρατίας. Αλλά με τι θα τα αντικαταστήσουμε;

Δεν είναι όλοι οι δημοκράτες σαν κι αυτούς που περιγράφονται παραπάνω – υποκριτές που περισσότερο ή λιγότερο έχουν κατά νου στο όνομα του λαού να θέλουν να κυριαρχούν πάνω στους ανθρώπους και να τους εκμεταλλεύονται και να τους καταπιέζουν.

Υπάρχουν πολλοί, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων Ρεπουμπλικάνων, οι οποίοι έχουν μια σοβαρή πίστη στη δημοκρατία και τη βλέπουν ως μέσο για την επίτευξη πλήρους και ολοκληρωμένης ελευθερίας και ανάπτυξης για όλους. Αυτοί είναι οι νέοι άνθρωποι που θα θέλαμε να τους ανοίξουμε τα μάτια, να τους πείσουμε να μην μπερδεύουν μια αφηρημένη έννοια, «το λαό», με τη ζωντανή πραγματικότητα, η οποία είναι άνδρες και γυναίκες με όλες τις διαφορετικές ανάγκες, πάθη και συχνά αντιφατικές προσδοκίες.

Δεν είναι η πρόθεσή μας εδώ να επαναλάβουμε την κριτική μας του κοινοβουλευτικού συστήματος και όλων των μέσων επινοημένα για να έχουμε βουλευτές που πραγματικά να αντιπροσωπεύουν τη βούληση του λαού· μια κριτική που, μετά από πενήντα χρόνια αναρχικής προπαγάνδας επιτέλους γίνεται αποδεκτή και επαναλαμβάνεται ακόμα και από εκείνους τους συγγραφείς που παριστάνουν ότι απεχθάνονται περισσότερο τις ιδέες μας (π.χ. ο Γερουσιαστής Πολιτικών Επιστημών Γκαετάνο Μόσκα).

Εμείς θα περιορίσουμε τις επιλογές μας στο να προσκαλέσουμε τους νεαρούς φίλους μας να χρησιμοποιήσουν μεγαλύτερη ακρίβεια στη γλώσσα, με την πεποίθηση ότι μόλις οι φράσεις αναλύονται θα δουν οι ίδιοι πόσο κενές είναι.

«Κυβέρνηση του λαού» όχι, γιατί αυτό προϋποθέτει αυτό που ποτέ δεν θα μπορούσε να συμβεί – πλήρης ομοφωνία της βούλησης όλων των ατόμων που απαρτίζουν το λαό.

Θα ήταν πιο σωστό να πούμε, «κυβέρνηση της πλειοψηφίας του λαού». Αυτό συνεπάγεται μια μειονότητα που πρέπει είτε να επαναστατήσει είτε να υποταχτεί στη βούληση των άλλων.

Αλλά σε καμία περίπτωση οι εκπρόσωποι της πλειοψηφίας του λαού δεν είναι της ίδιας άποψης για όλα τα ζητήματα· είναι επομένως αναγκαίο να προσφύγουμε και πάλι στο πλειοψηφικό σύστημα και έτσι θα είμαστε πιο σωστοί με το «κυβέρνηση της πλειοψηφίας των εκλεγμένων από την πλειοψηφία των ψηφοφόρων».

Η οποία έχει ήδη αρχίσει να φέρει μια μεγάλη ομοιότητα με κυβέρνηση μειοψηφίας.

Και αν κάποιος τότε λάβει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι εκλογές, πώς τα πολιτικά κόμματα και οι κοινοβουλευτικές ομάδες σχηματίζονται και πώς οι νόμοι συντάσσονται και ψηφίζονται και εφαρμόζονται, είναι εύκολο να καταλάβουμε αυτό που έχει ήδη αποδειχθεί από την παγκόσμια ιστορική εμπειρία: ακόμα και στις πιο δημοκρατικές δημοκρατίες είναι πάντοτε μια μικρή μειοψηφία που κυβερνά και επιβάλλει τη βούληση και τα συμφέροντά της δια της βίας.

Ως εκ τούτου, όποιος πραγματικά θέλει «κυβέρνηση του λαού» με την έννοια ότι ο καθένας να μπορεί να αξιώνει τη δικιά του βούληση, τις ιδέες και τις ανάγκες του, πρέπει να εξασφαλίσει ότι κανείς, είτε πλειοψηφία είτε μειοψηφία, δεν μπορεί να κυβερνάει τους άλλους· με άλλα λόγια, πρέπει να καταργήσει την κυβέρνηση, δηλαδή κάθε εξαναγκαστική οργάνωση, και να την αντικαταστήσει με την ελεύθερη οργάνωση εκείνων με κοινά συμφέροντα και στόχους.

Αυτό θα ήταν πολύ απλό αν κάθε ομάδα και άτομο μπορούσε να ζήσει στην απομόνωση και μόνος του, με το δικό του τρόπο, υποστηριζόμενοι ανεξάρτητα από τους υπόλοιπους, παρέχοντας τις δικιές τους υλικές και ηθικές ανάγκες.

Αλλά αυτό δεν είναι δυνατόν, και αν ήταν, δεν θα ήταν επιθυμητό επειδή αυτό θα σήμαινε την οπισθοχώρηση της ανθρωπότητας στη βαρβαρότητα και την αγριότητα.

Αν είναι αποφασισμένοι να υπερασπιστούν τη δικιά τους αυτονομία, τη δικιά τους ελευθερία, κάθε άτομο ή ομάδα πρέπει επομένως να καταλάβει τους δεσμούς αλληλεγγύης που το δένουν με την

υπόλοιπη ανθρωπότητα, και να κατέχει μια αρκετά ανεπτυγμένη αίσθηση συμπάθειας και αγάπης για τους συνανθρώπους του, έτσι ώστε να γνωρίζει πόσο οικειοθελώς να κάνει αυτές τις θυσίες απαραίτητες για τη ζωή σε μια κοινωνία που φέρνει τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη σε κάθε δεδομένη περίπτωση.

Αλλά πάνω από όλα θα πρέπει να καθίσταται αδύνατο για κάποιους να επιβάλλονται, και να εκμεταλλεύονται, τη συντριπτική πλειοψηφία με υλική δύναμη.

Ας καταργήσουμε το χωροφύλακα, τον οπλισμένο άνθρωπο στην υπηρεσία του δεσπότη, και με τον έναν ή τον άλλο τρόπο θα φτάσουμε στην ελεύθερη συμφωνία, επειδή χωρίς μια τέτοια συμφωνία, ελεύθερη ή αναγκαστική, δεν είναι δυνατόν να ζήσουμε.

Αλλά ακόμη και η ελεύθερη συμφωνία πάντα θα οφελεί περισσότερο εκείνους που είναι πνευματικά και τεχνικά προετοιμασμένοι. Συνιστούμε επομένως στους φίλους μας και σε εκείνους που θέλουν πραγματικά το καλό όλων, να μελετήσουν τα πιο επείγοντα προβλήματα, εκείνα που θα απαιτήσουν μια πρακτική λύση την ίδια μέρα που οι άνθρωποι θα αποτινάξουν το ζυγό που τους καταπιέζει.

Το άρθρο πρωτοεμφανίστηκε στο περιοδικό του Μαλατέστα *Pensiero e Volontà* το Μάρτιο του 1924.

Μετάφραση: Αιχμή